

Abstrakti luonto

Kantaaottaminen taiteen tulkinnassa

LAB-ammattikorkeakoulu
Kuvataiteilija (AMK), Kuvataide
2021
Taneli Ilomäki

Tiivistelmä

Tekijä(t) Ilomäki, Taneli	Julkaisun laji Opinnäytetyö, AMK Sivumäärä 29	Valmistumisaika 2021
Työn nimi Abstrakti luonto Kantaaottaminen taiteen tulkinnassa		
Tutkinto Kuvataiteilja (AMK)		
Toimeksiantajan nimi, titteli ja organisaatio LAB-ammattikorkeakoulu		
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyössä käsitellään abstraktin ja esittävän taiteen rajapintaa pääasiassa luonnon näkökulmasta. Samalla pohditaan, kuinka kantaaottaminen vaikuttaa taiteen tulkinnassa.</p> <p>Kirjallisessa osuudessa käydään läpi, mitä tarkoitetaan abstraktin ja esittävän taiteen rajapinnalla, sekä tarkastellaan, kuinka luonto voi näyttäytyä abstraktina. Itse teoksessa abstrahoidaan muun muassa jäätikköä, joka luonnostaan johtaa ajatukset edelleen ajankohtaiseen ilmastonmuutokseen. Tästä syystä kirjallisessa osuudessa pohditaan myös, kuinka kantaaottaminen taiteessa herättää paljon keskustelua.</p> <p>Taiteellisessa osuudessa tutkittiin pääasiassa eri tapoja abstrahoida luontoa. Tavoitteena oli toteuttaa harmoninen ja minimalistinen, mutta samalla yllätyksellinen ja ajatuksia herättävä teos, joka on tulkittavissa monella tapaa.</p> <p>Teoksesta tuli sekatekniikalla toteutettu, katsojaa osallistava ja paikan päällä koettava installaatio, jolla ei ole yhtä oikeaa tulkintaa.</p>		
Asiasanat abstrakti, luonto, ilmastonmuutos, kannanotto, tulkinta		

Abstract

Author(s) Ilomäki, Taneli	Type of Publication Thesis, UAS	Published 2021
	Number of Pages 29	
Title of Publication Abstract nature Interpretation and taking a stance in art		
Name of Degree Bachelor of Fine Arts		
Name, title and organization of the client LAB University of Applied Sciences		
Abstract <p>The thesis deals with the interface between abstract and representational art mainly from the perspective of nature. At the same time, it considers how taking a stand affects the interpretation of art.</p> <p>The written section reviews what is meant by the interface between abstract and representational art, and examines how nature can appear abstract. Because climate change is still relevant today and the artwork abstracts glacier among other things, the written section also considers how taking a stand in art provokes a lot of discussion.</p> <p>In the artistic part, different ways of abstracting nature were explored. The goal is to create a harmonious and minimalist, but at the same time surprising and thought-provoking artwork that can be interpreted in many ways.</p> <p>The artwork became an installation made with mixed media, involving the viewer and is meant to be experienced on site. It is an artwork which does not have one correct interpretation.</p>		
Keywords abstract, nature, climate change, stand, interpretation		

Sisällys

1	Johdanto.....	1
2	Abstraktin ja esittävän taiteen rajapinta.....	2
2.1	Abstrakti ja esittävä taide.....	2
2.2	Abstraktin ja esittävän taiteen rajapinta taidehistoriassa.....	2
2.3	Abstraktin ja esittävän taiteen rajapinta nykytaiteessa.....	4
2.4	Abstrakti luonto.....	4
2.5	Kantaaottava taide.....	6
3	Tekotapa ja menetelmät.....	9
3.1	Tekotapa.....	9
3.2	Maalaus.....	9
3.3	Valaistus.....	9
4	Taiteellinen prosessi.....	10
4.1	Teoksen idea.....	10
4.2	Alkusuunnitelma ja karsiminen.....	10
4.3	Tila.....	10
4.4	Maalaus pohja.....	12
4.5	Testit.....	15
4.5.1	Strukturimassa.....	17
4.5.2	Hohtomaali.....	17
4.5.3	Akryylimediumit.....	18
4.5.4	Työvälineet.....	18
4.5.5	Valaistus.....	19
4.5.6	Älylaitteet.....	19
4.5.7	Äänimaailma.....	20
5	Taiteellinen analyysi.....	21
5.1	Tunnelma valossa.....	21
5.2	Tunnelma pimeässä.....	21
5.3	Ajatusten herättäminen ja monitulkintaisuus.....	24
5.4	Katsojan osallistaminen ja yllätyksellisyys.....	25
5.5	Kantaaottaminen ja taiteen tulkinta.....	25
6	Yhteenveto.....	27
	Lähteet.....	28

1 Johdanto

Kaikki kuvalliset taideteokset ovat abstraktioita todellisuudesta (Zimmer 2003; Gortais 2003). Taiteen tekijän ja kokijan aistimukset taideteoksesta eivät koskaan ole täysin samat. Taiteilijan tehtävä on lähinnä toimia teoksen välittäjänä yleisölle eikä niinkään sen tulkkina, sillä jokainen teos resonoi eri tavalla eri ihmisen kanssa. (Gortais 2003.)

Käsittelen opinnäytetyössäni muun muassa abstraktia luontoa abstrahoimalla katoavaa jäätikköä ja samalla pohdin kantaaottamista taiteen tulkinnassa. Olen kiinnostunut erityisesti abstraktin ja esittävän taiteen rajapinnasta, jossa koen taiteen monitulkintaisuudelle jäävän paljon tilaa.

Jo alkuun tutustuessani abstraktiin taiteeseen päätin lähestyä sitä luonnon näkökulmasta ja ensimmäiseen työhöni valikoituikin jäätikkömaisema, jota lähdin abstrahoimaan. Koin, että sen sisältämä vesielementti taipuu loistavasti abstraktiin esitystapaan. Tähän varmasti osataan vaikuttaa se, että vesi voi ilmentyä niin monessa eri muodossa.

Jäätikköaihe johti myös luonnollisesti ilmastonmuutoksen pohtimiseen. Ilmastonmuutos on jo pitkään otsikoissa ollut aihe, joten sen esille tuominen voidaan kokea tuputtamiseksi. Toisaalta, koska yhteiskunnassa on lähiaikoina tapahtunut niin paljon kaikkea muutakin huomiota vievää, on se jo saatettu hieman unohtaa. Lisäksi taiteen kentässä arvostetaan suuresti uudistamista ja voi olla hankalaa tuoda esiin jo vanha aihe, vaikka se olisi kuinka tärkeä (Checkpointhelsinki). (Parkkinen 2020a; 2020b.) Tämän takia koen, että on erityisen tärkeää juuri nyt tuoda aihetta esille mielenkiintoisella mutta ei liian alleviivaavalla tavalla.

Taidekentässä ja sen ulkopuolella on kantaaottaminen puhuttanut paljon, ja teokseni aiheen takia koen tämän huomioimisen tärkeäksi osaksi opinnäytetyötäni (Parkkinen 2020a; 2020b; Tuori & Salusjärvi 2017). Käsittelen aihetta raportissani yleisesti ja tuon esille myös omaa tapaa ottaa kantaa.

2 Abstraktin ja esittävän taiteen rajapinta

2.1 Abstrakti ja esittävä taide

Selventääkseni mitä tarkoitan abstraktin ja esittävän taiteen rajapinnalla, käyn ensiksi läpi molemmat ääripäät. Abstraktilla taiteella tarkoitetaan ei-esittävää taidetta, jotain mikä ei ole tunnistettavissa: se siis määritellään sen kautta, mitä se ei ole. Esittävä taide taas nimensä mukaisesti esittää selkeästi jotain tunnistettavaa. (Inkpin 2012, 255.)

2.2 Abstraktin ja esittävän taiteen rajapinta taidehistoriassa

Jokaisen on helppo tunnistaa esimerkiksi Wassily Kandinskyn teos *Composition VII* (kuva 1) abstraktiksi taiteeksi, kun taas yhtä helposti John Constablen teoksen *Wivenhoe Park* (kuva 2) voidaan tunnistaa edustavan esittävää taidetta. Hankalammaksi menee, kun esimerkeiksi otetaan William Turnerin *Rain, Steam and Speed* (kuva 3) tai Claude Monetin *Water Lilies* (kuva 4), jotka edustavat abstraktin ja esittävän taiteen välimaastoa. (Inkpin 2012, 255.)

Abstraktin ja esittävän taiteen rajapinta on itsessään todella laaja kenttä, ja osittain tästä syystä sekä omasta kiinnostuksestani keskityn raportissani pääasissa luontoaiheeseen ja vielä tarkemmin katoavan jään abstraktiin esittämiseen. Valikoin myös tarkoituksella esimerkkeihin kolme teosta, joissa jokaisessa on sekä luonto että vesielementti läsnä, mutta hyvin eri tavalla kuvattuina.

Kuva 1. Wassily Kandinsky, *Composition VII*, 1913, öljy kankaalle, 200 cm x 300 cm (Kandinsky)

Kuva 2. John Constable, Wivenhoe Park, 1816, öljy kankaalle, 56,1 cm x 101,2 cm (National Gallery of Art)

Kuva 3. William Turner, Rain, Steam and Speed, 1844, öljy kankaalle, 91 cm x 121,8 cm (The National Gallery)

Kuva 4. Claude Monet, Water Lilies: The Clouds, öljy kankaalle, 1915-1926, 200 cm x 1275 cm (Musée de l'Orangerie)

2.3 Abstraktin ja esittävän taiteen rajapinta nykytaiteessa

Nykytaiteesta löytyy paljon taiteilijoita, jotka liikkuvat abstraktin ja esittävän taiteen rajapinnalla. Valikoin tähän kaksi esimerkkiä taiteilijoista, jotka olen kokenut kiinnostaviksi, ja jotka ovat vaikuttaneet itseeni. Ensimmäisenä on Anselm Kiefer, jonka tapa käyttää paljon struktuuria ja erilaisia materiaaleja teoksissaan kiinnitti huomioni (kuva 5). Hyvin toisenlaista tyyliä edustaa Wolfgang Laib, jonka minimalistinen lähestymistapa, etenkin valkoiset Milkstone-teokset, ovat jääneet mieleeni (Patterson 2020; kuva 6). Juuri suuri kontrasti näiden kahden tekotavan välillä kiinnostaa minua.

Kuva 5. Anselm Kiefer, Shevirath Ha Kelim, 2009, terrakotta, akryyli, öljy ja sellakka kankaalle, 330 cm x 760 cm x 1300 cm (Artlyst)

Kuva 6. Wolfgang Laib työstämässä teosta sarjasta Milkstone (Patterson)

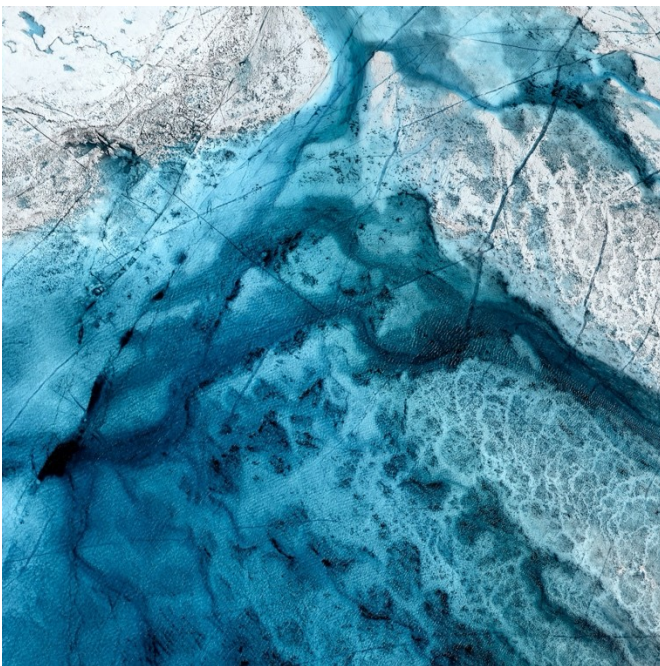
2.4 Abstrakti luonto

Mielestäni luonto on täynnä abstrakteja elementtejä, joiden näkeminen riippuu paljon siitä, miten luontoa tarkastelee. Luonnon voi saada näyttämään abstraktilta muun muassa

rajaamalla sitä eri tavoin tai kuvaamalla sitä muuten eri tavalla kuin se on yleensä totuttu näkemään. Aiheeseen sopiva esimerkki on Susu Rytterin teos Herääminen II (kuva 7), jonka pigmenttivedoksessa jäätä on kuvattu hyvin läheltä. Toisena esimerkkinä toimivat Timo Lieberin teokset, joissa jäätikön muutoksia on kuvattu kaukaa ylhäältäpäin (kuva 8).

Kuva 7. Susu Rytteri, Herääminen II, 2018, Pigmenttivedos, 60 cm x 40 cm (Rytteri)

Kuva 8. Timo Lieber, Thaw, 2020 (Lieber)

Vesielementti

Koen veden abstraktin esittämisen mielenkiintoiseksi ja näen sen avaavan monia mahdollisuuksia. Tähän varmasti vaikuttaa se, että vesi voi luonnossakin ilmentyä useassa olomuodossa: se voi esiintyä nestemäisenä, kiinteänä ja kaasuna. Se voi myös olla enemmän tai vähemmän läpinäkyvää, kuten vesi ja jää, mutta myös osittain tai kokonaan peittävää, kuten sumu tai lumi.

Vesielementti on vahvasti läsnä muun muassa Hiroshi Sugimoton minimalistisissa Day Seascapes Series -valokuvissa (kuva 9), joissa rauhallisen ja harmonisen tunnelman saa aikaan tynen veden ja tasaisen valkoisen taivaan jakava sumuinen horisontti.

Kuva 9. Hiroshi Sugimoto, Day Seascapes Series, 1982-1988, Mustavalkovalokuva, 41 cm x 53 cm (Fondation Cartier)

2.5 Kantaaottava taide

Kantaaottaminen taiteessa on herättänyt viime aikoina paljon keskustelua. Monella tuntuu olevan oma mielipiteensä siitä, mitä taiteen tulisi tai ei tulisi olla. (Tuori & Salusjärvi 2017; Parkkinen 2020a; 2020b.) Taidemaailmassa vallitsee myös vahvasti käsitys siitä, että

nykytaiteen tulisi olla uudistavaa ja viime vuosisataa on leimannut vahva uuden löytämisen halu taidepiireissä (Checkpointhelsinki). Tähän asiaan liittyen olen samaa mieltä Jani Leinosen kanssa, joka toteaa, että *Jatkuva uuden tavoittelu on järkyttävää, se, että pitäisi koko ajan siirtyä seuraavaan trendiin (Parkkinen 2020)*. Itse olen sitä mieltä, että taiteessa on kyllä tilaa eri esitystavoille, enkä oikein ymmärrä, miksi sitä on kukin vuorollaan rajaamassa, milloin mihinkin.

Omassa taiteessani olen samoilla linjoilla kuvataiteilija Tuomo Saalin (2009) kanssa, joka toteaa seuraavasti: *Vaikka maalaisin kantaaottavaa poliittista mielipidettäni, viestini leviää laajemmalle jos maalaus toimii myös visuaalisena kokonaisuutena (maalauksena)*. (Kuva 10.)

Vastakohtana Saalin lähestymistavalle voisi pitää Riiko Sakkista, jonka teoksissa kantaaottaminen on todella ilmeistä (kuva 11). Sakkinen toteaaakin aiheesta, että *Taiteen pitää osallistua yhteiskunnalliseen keskusteluun (Parkkinen 2020)*.

Kuva 10. Tuomo Saali, Kaldera, öljyväri, 2010, 145 cm x 145 cm (Tampereen Saskiat)

Kuva 11. Riiko Sakkisen Rajat kiinni -näyttely, 2017 (Parkkinen)

3 Tekotapa ja menetelmät

3.1 Tekotapa

Teos on pimennettävään tilaan suunniteltu ja sekatekniikalla toteutettu installaatio, joka koostuu maalauksesta, valokytkimestä ja loisteputkivalaisimesta. Pimeä tila on toteutettu Imatran taidemuseon nurkkaan siirrettävillä väliseinillä, pimentävillä kankailla sekä vaahtomuovilla. Tila on kooltaan noin 5 metriä syvä, 2,4 metriä leveä ja 3,2 metriä korkea.

Teos sisältää pimeän tilan takaseinään ripustetun ison maalauksen, joka on mitoiltaan 120 cm leveä ja 244 cm korkea. Teoksen pohja koostuu kahdesta eri paksuisesta koivuvanerista sekä kertopuusta. Teokseen kuuluu myös loisteputkilla toimiva valaisin, joka on ripustettu ketteingeillä kattoon niin, että se on takaseinästä noin puolen metrin päässä, hieman teoksen yläreunan yläpuolella. Valaisimen sisälle on asennettu älykytkin, jota ohjataan maalauksen keskelle sijoitetulla radiotaajuisella kytkimellä.

3.2 Maalaus

Maalaukseen on luotu useita kerroksia erilaisia hienovaraisia läpinäkyviä pintoja. Pinnat on luotu käyttämällä akryylimaalia ja erilaisia akryylimediuumeja sekä pimeässä hohtavaa maalia. Läpinäkyvyydellä on haluttu luoda vaikutelmaa veden eri muodoista, kuten nestemäinen, sumu ja jää. Akryylimediuumeilla on myös pyritty siihen, että maalista on saatu mahdollisimman vesimäistä.

Maalauksen pohjana toimii koivuvaneri, joka on tarkoituksella jätetty näkymään eri kohdista eri tavoilla läpi, jolloin vanerista luontaisesti näkyvät syyt on valjastettu luomaan vaikutelmaa muun muassa vedestä ja taivaasta. Vaneria on teoksessa kahta eri paksuutta, alemman osan ollessa hieman paksumpi kuin ylempi osa. Paksuusero luo teokseen horisonttiviivan suurin piirtein kultaisen leikkauksen kohdalle.

3.3 Valaistus

Teos toimii sekä valossa että pimeässä, joissa se ilmentyy hieman eri tavalla. Valoja ohjataan kytkimellä niin, että alkutilassa valojen ollessa päällä, ne saadaan sammumaan kytkintä koskettamalla. Hetken päästä valot palautuvat automaattisesti. Valot voidaan kytkeä takaisin päälle myös koskettamalla kytkintä uudestaan. Teokseen valittiin tarkoituksella loisteputkivalaisin siitä syystä, että loisteputkilla saatiin luotua kolkompaa ja kylmempää tunnelmaa. Loisteputkista syntyy hienoista värinää niiden ollessa päällä ja ne syttyvät räpsyen. Myös nämä seikat tukivat haluttua tunnelmaa.

4 Taiteellinen prosessi

4.1 Teoksen idea

Opinnäytetyön idea sai alkunsa, kun aikaisemmissa maalauksissani kokeilin abstrakteja menetelmiä. Samoihin aikoihin tutustuin veistoteoksissani myös pimeässä hohtavan maalin käyttöön. Tein tällöin ensimmäiset testit, joissa nämä kaksi asiaa yhdistyivät, ja myöhemmin tästä muodostui opinnäytetyöni pohja.

Lähdin tavoittelemaan teoksessani yllätyksellisyyttä, mutta myös harmonista ja minimalistista kokonaisuutta, joka antaa tilaa ja aikaa ajatuksille.

4.2 Alkusuunnitelma ja karsiminen

Taiteellisen prosessin alkuun kuului paljon suunnittelemista, ja idea kasvoikin todella suureksi. Budjetin ja käytettävän ajan hahmottaminen johtivat projektin karsimiseen sopivaksi ja toimivaksi kokonaisuudeksi.

4.3 Tila

Suunnittelin teoksen toimimaan mahdollisimman hyvin Imatran Taidemuseon pimennettävässä tilassa, mutta myös niin, että se olisi esitettävissä muualla. Tiedustellessani pimeästä tilasta Imatran Taidemuseolta sain pettymyksekseni kuulla, että tämä ei olisi enää käytettävissä, vaan oli muutettu varastotilaksi. Tästä alkoi vaihtoehdoisen ratkaisun keksiminen. Kävin läpi eri mahdollisuuksia niin Imatran Taidemuseon henkilökunnan kuin koulumme pajamestarien kanssa. Keksimme yhdessä keinon rakentaa uusi pimennettävässä oleva tila taidemuseon nurkkaan väliseinien, verhojen ja vaahtomuovin avulla (kuva 12). Tila tulisi kuitenkin olemaan huomattavasti pienempi kuin alkuperäisessä suunnitelmassa. Tämä myös muutti teossuunnitelmaa merkittävästi.

Teos oli alun perin suunniteltu todella isoksi ja vaakasuunnassa esitettäväksi, jolloin se loisi myös rauhallisemman tunnelman. Tilan ollessa pienempi ja merkittävästi kapeampi myös teoksen koko ja muoto muuttuivat. Päätin muuttaa teoksen pystysuuntaiseksi ja samalla muutin myös suunnitelmaani teoksen tunnelmasta paremmin tilaan sopivaksi.

Rakensin pimeän tilan käyttämällä hyväksi taidemuseon liikuteltavia väliseiniä, pimentävää kangasta sekä vaahtomuovia. Pimentävällä kankaalla peitin väliseinien yläpuolelle jäävän tilan sekä suuaukon (kuvat 13 ja 14). Kangas kiinnitettiin väliseinien yläpuolelle paneelikattoon pienillä nautoilla. Suuakkoon se kiinnitettiin roikkumaan metallitankoon rautalangalla (kuva 14). Vaahtomuovilla tilkitsin pienemmät raot (kuva 17). Suuaukon eteen asetin

jalustan, jolla on käsien desinfiointiaine. Tällä on tuplamerkitys, sillä kun teokseen kuuluu kosketettava kytkin, on koronatilanteen takia huomioitava käsihygienia. Samalla se myös antaa katsojille vihjeen siitä, että teokseen kuuluu jotain, jota on tarkoitus koskea (kuva 14).

Kuva 12, Uusi pimennettävissä oleva tila

Kuva 13, Väliseinien yläpuolelle jäävä tila peitettynä pimentävällä kankaalla

Kuva 14, Pimennettävän tilan suuaukko

Kuva 15, Vaahtomuovilla tilkitty rako

4.4 Maalaus pohja

Maalauksen pohjaksi valikoitui koivuvaneri sen mielenkiintoisen, puun syistä aiheutuvan kuvioinnin takia (kuva 16). Kuviot toivat mieleeni veden ja taivaan ja halusin hyödyntää tätä teoksessani. Teoksen minimalistisen luonteen takia koin tärkeäksi, että pohja on toteutettu mahdollisimman siististi. Vanerin taipuilu aiheutti kuitenkin paljon päänvaivaa ja tein monia pohjustustestejä ongelman minimoimiseksi (kuva 17). Luin myös lukuisia keskusteluja ja artikkeleita vanerin käyttäytymisestä sekä keskustelin aiheesta eri ihmisten kanssa.

Pohjustukseen käytin puuliimaa ja vettä. Testasin näiden suhteen vaikutusta vanerin taipuiluun. Huomasin, että mikäli vettä oli enemmän suhteessa liimaan, pohjustusseoksen sai levitettyä nopeammin ja tasaisemmin vanerille. Ongelma oli, että mitä enemmän vettä käytin, sitä enemmän vaneri imi sitä myös itseensä ja tämä aiheutti taipuulua. Mikäli taas liimaa oli suhteessa enemmän, taipuulua aiheutti se, että seosta oli vaikeampaa saada levitettyä tasaisesti.

Päädyin lopulta kompromissisuhteeseen, jossa oli noin 70 % liimaa ja 30 % vettä. Myös koivuvanerin paksuus vaikutti taipumiseen: mitä ohuempaa vaneri oli, sitä helpommin se taipui. Päädyin lopulta käyttämään teoksen alaosaan, joka on kooltaan 140 cm korkea ja

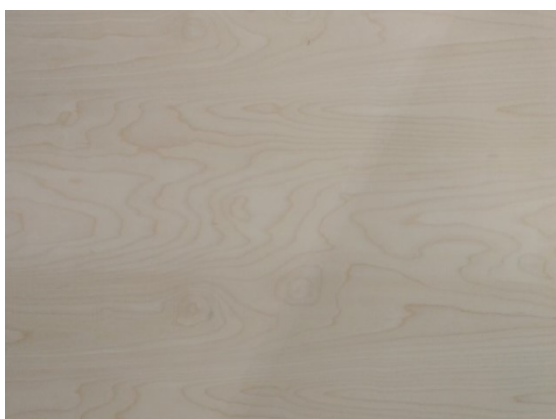
120 cm leveä, 12 mm paksua koivuvaneria, ja yläosaan, joka on kooltaan 104 cm korkea ja 120 cm leveä, 9 mm paksua koivuvaneria.

Koivuvaneria varten rakensin kertopuusta kehikon. Jotta vaneri sopisi kehikkoon mahdollisimman hyvin, tuli kehikon rakentamisessa olla huolellinen. Oli tärkeää, että kehikosta tuli juuri oikean kokoinen, ja että kulmat olivat suoria. Tässä autoivat kulmapuristimet.

Kertopuiden toisiinsa kiinnittämiseen käytin liimaa ja ruuveja. Teoksen minimalistisen luonteen takia olisin halunnut käyttää vain liimaa, mutta en uskaltanut ottaa sitä riskiä, että pelkkä liimaus pettäisi. Myös vanerin kiinnittämisessä kehikkoon oli syytä huomioida vanerin mahdollinen taipuilu. Selvitelyäni riittävää kiinnitystapaa päädyin siihen, että pelkän huolellisen liimauksen tulisi tässä riittää.

Liimauksessa on tärkeää, että liimattavat pinnat on hiottu mahdollisimman tasaisiksi, liima on levitetty tasaisesti ja nopeasti, ja puristus on voimakas ja tasainen (kuva 18). Tässä eniten päänvaivaa aiheutti jälkimmäisen vanerin liimauksessa riittävän puristuksen saaminen pohjan keskiosaan, johon ei enää saanut puristimia. Onneksi tähän tarkoitukseen löytyi tarpeeksi painavia esineitä (kuva 19).

Lopuksi koin vielä tärkeäksi maalaukspohjan huolellisen hiomisen. Huolella hiottu pinta tuo koivuvanerin syiden kuviot paremmin näkyviin. Lisäksi myöhemmin maalauksessa käyttämäni tekniikat hyötyvät mahdollisimman tasaisesta pinnasta. Hiominen osoittautui useamman päivän prosessiksi, jossa meinasi välillä usko loppua (kuva 20). Päänvaivaa aiheuttivat myös kertopuussa olevat ruuviupotukset, jotka halusin piilottaa. Tässä itsetekemäni puulii-mamassa vaati usean kerroksen ennen kuin upotuskuopat peittyivät. Lisäksi liimamassalla peitettyjen kuoppien hiominen tasaiseksi osoittautui erittäin työlääksi.

Kuva 16, Koivuvaneri

Kuva 17, Taipuileva koivuvaneri

Kuva 18, Koivuvanerin liimaus kertopuukehikkoon

Kuva 19, Koivuvanerin liimaus ja lisäpainot

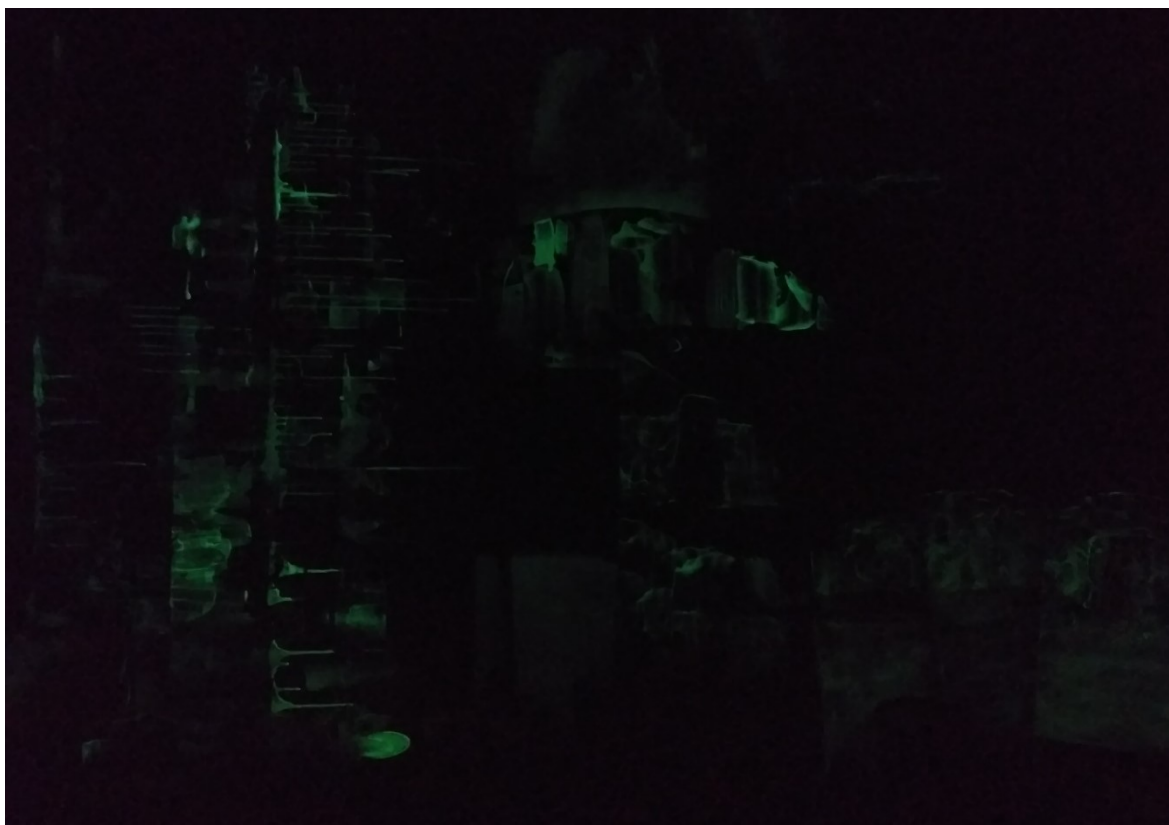
Kuva 20, Maalauspohja ja sen hiomisesta aiheutunut hiontapöly

4.5 Testit

Opinnäytetyöhöni kuului paljon erilaisia testejä, joihin liittyi muun muassa erilaisia työvälineitä, menetelmiä, maalausaineita, materiaaleja, täyteaineita ja älylaitteita (kuvat 21 ja 22). Halusin luoda tietynlaisia vaikutelmia, joiden saavuttaminen vaati paljon perehtymistä, opiskelua ja testaamista. Halusin myös testata, mikä on mahdollista ja mikä ei.

Kuva 21, Testit valossa

Kuva 22, Testit pimeässä

4.5.1 Struktuurimassa

Testasin paljon erilaisia aineita ja täytteitä, joilla luoda erilaista struktuuria (kuvat 22 ja 23). Näihin lukeutui muun muassa tärkkelysliisteri, puuliima, akryyligeeli, hiekka, ruokasooda, mikrokuulat, liitujauho ja talkki.

Teostani varten halusin kahta selkeästi erilaista struktuurimassaa: toisella halusin saada luotua karkeaa, kulmikasta jälkeä ja toisella sileää ja pyöreää jälkeä. Lopulta löysin tarkoitukseeni sopivan karkean struktuurimassan yhdistämällä tärkkelysliisteriä ja mikrokuulia. Massaa pystyi myös muokkaamaan hieman erilaiseksi, kuten helpommin halkeilevaksi, lisäämällä siihen liitujauhoa tai liimaa. Sileän struktuurimassan luominen osoittautui näillä aineilla ja täytteillä vaikeammaksi, ja päätin käyttää tähän tarkoitukseen Liquitexin valmista struktuurimassaa.

Kuva 22, Struktuurimassatestejä 1

Kuva 23, Struktuurimassatestejä 2

4.5.2 Hohtomaali

Hohtomaaliin olin tutustunut jo ennen opinnäytetyötäni. Olin tehnyt pieniä alustavia testejä maalaus pohjalle sekä käyttänyt sitä veistoteoksissani. Opinnäytetyötäni varten jouduin kuitenkin tekemään paljon lisää testejä, joissa tutkin muun muassa, miten hohtomaali käyttäytyy erilaisilla pinnoilla, erilaisten maalien ja värien kanssa, kuivuessaan, päällemaalattaessa ja erilaisten työvälineiden kanssa (kuva 22). Toteutuneen teoksen kannalta tärkeimpiä huomioita olivat se, että hohtomaali hohti selvästi tehokkaimmin valkoisella pinnalla, sekä se, että maali hohti hyvin erilaisten akryylimediumien ja myös sinkkivalkeisen lävitse, sillä sinkkivalkeinen on läpikuultava pigmentti.

4.5.3 Akryylimediumit

Teosta varten testasin monia erilaisia akryylimediuumeja ja sitä, kuinka saisin muokattua niitä enemmän veden kaltaiseksi (kuvat 24 ja 25). Samalla selvitin eri menetelmiä, joilla voisin saada myös jäljen muistuttamaan vettä. Pääasiassa minua kiinnosti veden nestemäinen ja sumumainen esitys. Lisäksi testasin, miten paljon eri mediuumeihin voi lisätä vettä ilman, että akryylin takertumisominaisuudet kärsivät. Huomasin, että usean valmistajan suosittelu maksimissaan 30 % oli hyvä suositus. Tehdessäni useita paksuja, vetisiä kerroksia osoittautui, että vesipitoisuutta tärkeämpää oli maalin huolellinen kuivattaminen: maalin on hyvä antaa kuivua vielä reilusti sen jälkeen, kun se on kosketuskuivaa.

Saadakseni käyttämäni akryylimaalin ja useammasta eri mediumista koostuvan seoksen toimimaan halutulla tavalla tein paljon erilaisia seoskokeiluja eri suhteilla. Teokseni maali-pinnat koostuvat useista maalikerroksista, ja oli tärkeää testata myös pigmenttimäärän vaikutusta useammassa kerroksessa.

Lisäksi huomasin, että ilmankosteudella oli suuri merkitys siihen, kuinka nopeasti maali kuivui. Tämä yllätti minut, sillä aloittaessani ensimmäiset testit oli vielä syksy, jolloin ilmankosteus myös sisätiloissa oli korkeampi. Talven myötä ilma muuttui huomattavasti kuivemmaksi ja maali alkoi kuivua nopeammin. Tämä aiheutti ongelmia käyttämässäni tekniikoissa, joten päädyin kosteuttamaan ilmaa sumuttimella ja kosteilla kangasliinoilla. Lisäksi käytin retarder mediuumeja hidastamaan kuivumista.

Kuva 24, Akryylimediumin valutustesti

Kuva 25, Akryylimediumin vesitesti

4.5.4 Työvälineet

Teosta varten testasin paljon erilaisia työvälineitä ja sitä, millaista jälkeä saisin niillä tehtyä. Testattuihin työvälineisiin kuuluivat muun muassa siveltimet, palettiveitset, erilaiset lastat, ikkunankuivain, pesusieni ja maaliruisku. Lisäksi testasin maalaamista pelkällä

kämmenellä. Lopullisessa teoksessa päädyin käyttämään pääasiassa erilaisia lastoja, ikkunankuivainta ja maaliruiskua, mutta myös kämmenellä tehdyille jäljelle löytyi käyttöä.

4.5.5 Valaistus

Valaistusta varten testasin erilaisia loisteputkia ja loisteputkivalaisimia. Testasin loisteputkilla eri värilämpötilojen, värintoistoindeksien ja valon määrän vaikutusta teokseen.

Värilämpötilalla halusin tuoda hieman kylmempää tunnelmaa kuin sisätilojen valaistuksella yleensä haetaan. Esimerkiksi kodeissa valaistuksen värilämpötila vaihtelee usein 2700 ja 4000 kelvinin (K) välillä (Winled). Päädyin arpomaan kylmemmän 6500 K ja neutraalimman 5400 K sävyn välillä. Kylmempi 6500 K värilämpötila lisäsi kolkompaa tunnelmaa, kun taas 5400 K vahvisti neutraalia, minimalistisempaa tunnelmaa. Päädyin lopulta jälkimmäiseen.

Värintoistoindeksillä en kokenut olevan suurta merkitystä, mikä varmasti johtui teoksen minimalistisesta värimaailmasta. Valon määrällä taas oli huomattava merkitys, mihin vaikuttivat myös tilan koko ja muoto. Testissä pystyin vaikuttamaan valon määrään käyttämällä joko yhden tai kahden loisteputken valaisinta. Myös itse loisteputkien valomäärissä oli eroja. Niukemmalla valolla sai luotua kolkompaa tunnelmaa, mutta tässä oli riski, ettei pimeässä hohtava maali saisi tarpeeksi valoa. Tästä syystä päädyin lopulta käyttämään kahden loisteputken valaisinta.

Siirtäessäni teoksen työtiloista Imatran taidemuseolle jouduin miettimään valaistusta uudemman kerran. Tila oli paljon pienempi ja kapeampi kuin työtila, jolloin valaistus heijasteli seinistä paremmin aiheuttaen sen, että teos valaistui paljon tasaisemmin. Lisäksi tila kapeni huomattavasti entisestään, kun sinne piti siirtää yksi ylimääräinen väliseinä. Harmikseni jouduin huomaamaan, että teoksen tasaisempi valaistus heikensi joidenkin hienovaraisten yksityiskohtien näkyvyyttä. (Kuva 26.)

4.5.6 Älylaitteet

Koska valaistus ja sen ohjaus ovat teoksessani suuressa roolissa, pohdin, miten ne voisi toteuttaa mahdollisimman minimalistisesti ja kokonaisuutta tukien. Tässä aikaisempi koulutukseni sähköalalta oli hyödyksi. Alkuun suunnittelin käyttäväni perinteisiä sähköjohtoja ja kytkimiä, mutta tällöin näkyvät johdot olisivat haitanneet teoksen minimalistista ilmettä. Tämän takia päädyin tutustumaan älylaitteisiin, joita pystyy ohjaamaan radiotaajuuksilla ja langattomalla verkolla. Itselläni ei ollut kyseisistä laitteista aikaisempaa kokemusta.

Koska teoksen budjetti alkoi tulla vastaan, päädyin tilaamaan älylaitteeni Kiinasta. Kiinalaisten älylaitteiden tarkemmasta toiminnasta oli hyvin vaikea saada selkoa etukäteen, joten

päädyin tilaamaan useamman erilaisen. Testasin teoksen valaistuksen ohjaamista niin kytkimillä kuin liiketunnistimella sekä niiden yhdistelmällä. Päädyin kuitenkin käyttämään pelkästään yhtä radiotaajuista kytkintä, jolla ohjattiin valaisimeen sisään asennettua ohjelmoitavaa älykytkintä. Älykytkimeen ohjelmoitiin lisäksi ajastimen, jolla valot palautuisivat itsestään takaisin päälle tietyn ajan kuluessa siitä, kun ne on sammutettu.

4.5.7 Äänimaailma

Teokseen olisi voinut sopia myös oma äänimaailma. Äänitin paljon erilaisia äänimaailmoja, joissa kuuluu vesipisaroiden tippumista veteen. Niillä oli tarkoitus luoda käsitystä ajan kuluemisesta sekä luoda kolkompaa tunnelmaa. Päätin kuitenkin lopulta jättää äänimaailman pois. Koin, että äänimaailma ja näkyvät kaiuttimet olisivat vieneet teosta kauemmas minimalistisesta esityksestä. Toki olisi voinut koittaa keksiä tavan piilottaa kaiuttimet. Voi hyvin olla, että vielä jatkossa palaan tähän asiaan, ja teos saa oman äänimaailman.

Kuva 26. Valaistuksen vaikutus yksityiskohtien näkyvyyteen

5 Taiteellinen analyysi

5.1 Tunnelma valossa

Lähdin alun perin tavoittelemaan teoksessani harmonista, rauhallista ja minimalistista tunnelmaa. Tämä kuitenkin hieman muuttui, kun kuulin, ettei alkuperäinen iso pimeä tila ollutkaan enää käytettävissä. Teosta varten sain rakennettua uuden pimennettävän tilan, mutta se oli entistä huomattavasti pienempi ja erityisesti kapeampi. Ahtaan tilan myötä päätin lisätä teokseen myös hieman surullista ja ahdistavaa tunnelmaa.

Harmonista ja rauhallista tunnelmaa pyrin tuomaan teokseen noin kultaisen leikkauksen kohdalla olevalla horisonttirajalla, hienovaraisesti toteutetulla vaakasuuntaisella maalauksijäljellä sekä minimalistisella värimaailmalla. Edellä mainitut myös tukevat minimalistista esitystä, jota korostin karsimalla teoksesta pois kaikki ylimääräiset rönsyilyt, kuten muun muassa struktuurimassan käytön. (kuva 27.)

Surullista ja ahdistunutta tunnelmaa pyrin tuomaan muun muassa käsin kirjoitetulla tekstillä *kosketa minua*. Hienovaraisemmin kyseistä tunnelmaa on nähtävissä teoksen yläosassa, jossa on kyynelmäisiä, valuvia tippoja. Alaosassa taas on juuri ja juuri havaittavissa olevia isompia valumajälkiä. (Kuvat 29 ja 30.)

5.2 Tunnelma pimeässä

Pimeässä näkyvän osan ensivaikutelmassa on koettavissa samanlaista tunnelmaa kuin valossakin, mutta halusin tuoda siinä esiin myös haamumaista sekä hitaammin avautuvaa häiritsevää tunnelmaa.

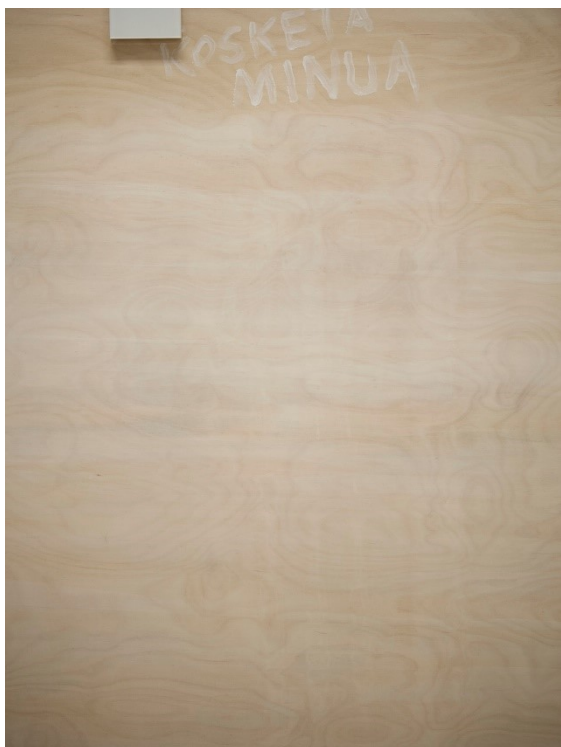
Haamumaista tunnelmaa tuo läpinäkyvyys, mutta myös valintani pysyä nimenomaan neonvihreässä hohtomaalissa (kuva 28). Häiritsevää tunnelmaa loin lääppimällä kädelläni pimeässä hohtavaa maalia teoksen keskiosaan, jossa myös *kosketa minua* -teksti sijaitsee. Tämän tein tarkoituksella pimeässä hohtomaalilla, joka ei ollut lataunut valolla, jolloin en pystynyt ollenkaan näkemään tekemääni jälkeä. Halusin myös, että tässä näkyisi nimenomaan se, että maalauksijälki on tehty kädellä. Tällä oli tarkoitus tuoda mieleen erilaisia asioita, kuten lääppiminen, koskettelu, pyyhkiminen, sotkeminen ja tuhriminen. (Kuva 31.)

Kuva 27, Kokonaiskuva teoksesta valossa

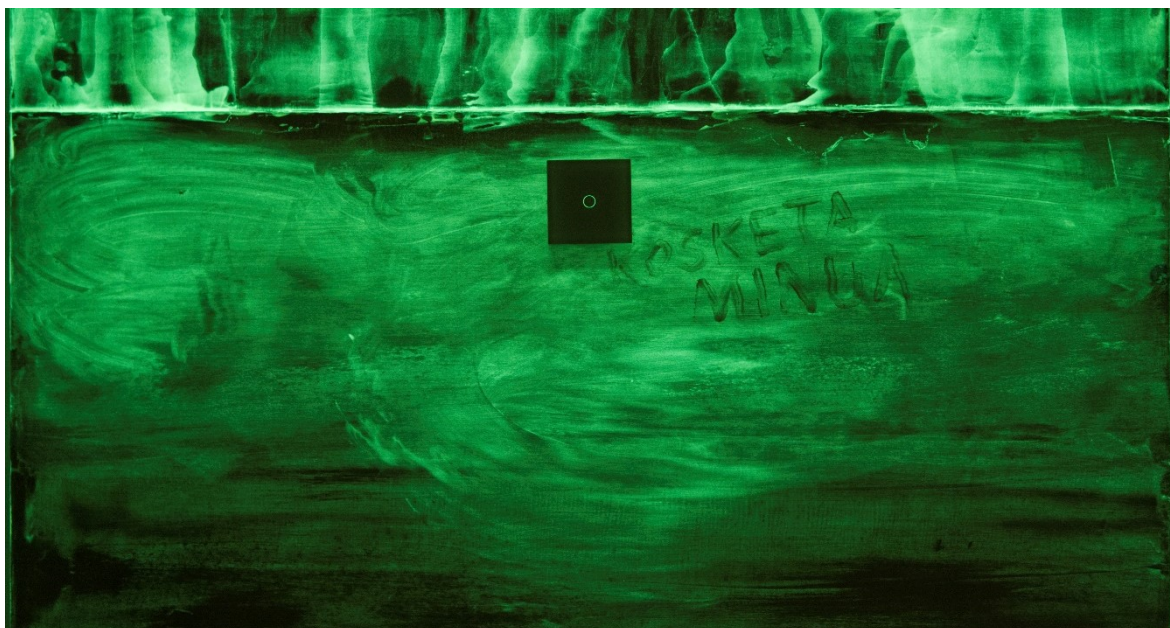

Kuva 28, Kokonaiskuva teoksesta pimeässä

Kuva 30, Valuvat tipat

Kuva 29, *Kosketa minua* -teksti ja valumajäljet

Kuva 31, Kädellä tehdyt jäljet

5.3 Ajatusten herättäminen ja monitulkintaisuus

Teoksessa on pyritty jättämään tilaa monitulkintaisuudelle. Kun mitään ei ole väännetty rautalangasta, herättää se katsojan ajattelemaan itse. Teoksella pyritään tuomaan esille se, ettei kaikki ole aina ihan sitä miltä ensisilmäykseltä näyttää.

Teos näyttää alkuun valossa hyvin pelkistetyltä ja minimalistiselta (kuva 27), mutta lähempi tarkastelu paljastaa paljon yksityiskohtia (kuvat 29, 30 ja 32). Jos katsoja uskaltaa ajatella itse eikä vain sokeasti noudata yleisiä sääntöjä, hän saattaa rohkaistua koskettamaan kytkintä, jolloin valot sammuvat ja teoksesta paljastuu aivan toisenlainen maailma. Pimeässä teos saattaa ensin tuoda mieleen jäätikön, joka johtaa ajatukset ilmastonmuutokseen. Onko tästä kuitenkaan lopulta kyse, sen päättää katsoja.

Kuva 32, Kytkimen reunan alta pilkottava valkoinen maali

5.4 Katsojan osallistaminen ja yllätyksellisyys

Installaatiossa katsojaa johdatellaan usealla tavalla koskemaan kytkintä. Ensin vihjailemalla hienovaraisemmin, asettamalla pimeän tilan suuaukon eteen jalustalle käsien desinfointiainetta (kuva 14). Sisään astuttaessa katsoja ei voi olla huomaamatta keskelle teosta asetettua kytkintä ja sen vieressä lukevaa tekstiä *kosketa minua*.

Yllätyksellisyyttä on teokseen pyritty tuomaan ensin räikeämmin kytkimen avulla, jolloin valot sammuvat ja teos näyttäytyy aivan eri tavalla. Lopuksi katsojaa säväyttää valojen palautuminen räpsähdellen, mikä tuntuu erityisen voimakkaalta, koska katsoja on jo ehtinyt tottua pimeyteen. Hienovaraisemmin yllätyksellisyyttä tuodaan pienillä yksityiskohdilla, joita pohdimalla katsojalle voi avautua vielä uusia tulkintoja.

5.5 Kanta-aottaminen ja taiteen tulkinta

Kun teoksesta tulee mieleen jäätikkö, yhdistetään se helposti ilmastonmuutokseen ja sitä kautta kanta-aottavaan taiteeseen. Tämä tapahtuu riippumatta siitä, mitä tekijä on itse asiasta mieltä. En tarkoita tällä sitä, etteikö ilmastonmuutos olisi vaikuttanut minuun ja sitä

kautta taiteeseeni, varmasti on, mutta niin on moni muukin asia. Teokseni valmistuu sen kanssa käymäni vuoropuhelun kautta, ei etukäteen päätetyn tarkan ideologian. Tällöin olen avoin kaikelle enkä välttämättä itsekään tiedä, mitä mikäkin johdatus tarkoittaa.

En myöskään tarkoita sitä, että taidetta pitäisi tulkita juuri niin kuin taiteilija itse taidettaan tulkitsee. Päinvastoin koen tärkeäksi, että jokainen saa vapaasti tulkita näkemäänsä ja kokeaansa taidetta juuri niin kuin haluaa. Tämän takia en juuri halua avata taidettani etukäteen kenellekään. Teoksistani katsoja saa aivan vapaasti päättää, ovatko ne kantaottavia vai ei, ja jos ovat, millä tavalla.

Itseäni kiinnostaa juuri taiteen monitulkintaisuus ja mielestäni on mahdollista, että taideteos kertoo jopa enemmän katsojasta kuin tekijästään.

Pidän myös siitä, että taideteos ei ratsasta pelkällä kantaottamisella. Kun taideteos on myös muulla tavoin kiinnostava, tavoittaa se helpommin suuremman yleisön (Saali 2009) ja on myös pitkäikäisempi. Tämä on vain oma henkilökohtainen mielipiteeni, enkä tarkoita sitä, että tämä olisi ainoa oikea tapa ottaa kantaa.

Kantaottamisesta yleisesti

Olen huomannut viime vuosina, että kantaottamiseen liittyy monesti vahva vastakkainasettelu. Mielestäni olisi tärkeämpää huomioida erilaiset näkökannat ja löytää tätä kautta rakentavassa hengessä ratkaisuja. Monesti tuntuu myös siltä, että voimakkaimmin äänessä olevat pyrkivät ratkaisujen löytämisen sijaan pönkittämään omaa egoaan syyttämällä ja lyttämällä muita. Koen, että tällä saadaan vastapuolella aikaan enemmänkin vastareaktio, joka johtaa juuri edellämainittuun vastakkainasetteluun.

Mielestäni olisi tärkeää luoda avointa ilmapiiriä, jossa erilaiset mielipiteet ovat hyväksytyjä, ja tällä tavalla tukea itsenäistä ajattelua. Tällä hetkellä tuntuu siltä, että mennään vahvasti lauman mukana ja eriävät mielipiteet pyritään hiljentämään. Tämän takia pyrin myös taiteessani luomaan teoksia, joissa ei ole yhtä oikeaa tulkintaa.

6 Yhteenveto

Opinnäytetyöni opetti minulle paljon, niin kirjallinen kuin taiteellinen osuus. Opin muun muassa sen, että minulle on tärkeää saada rauhassa keskittyä tekemään taidettani. Opinnäytetyötä tehdessäni minua häiritsivät paljon kaikki keskeytykset, joita viimeinen opiskeluvuosi toi tullessaan. Monet näistä liittyivät juuri opinnäytetyöprosessiin.

Minulle oli myös vaikeaa tehdä kirjallista osuutta etukäteen ja samanaikaisesti taiteellisen työni kanssa. Tämä vei pois tärkeäksi kokemani vapauden tehdä taidetta niin, että minulla säilyy teokseni kanssa avoin vuoropuhelu. Onneksi onnistuin tässä lopulta, kun opinnäytetyöprosessiin liittyviin tehtäviin tuli viimein pidempi tauko ja sain tyhjennettyä mieleni kirjallisesta osuudesta.

Kirjallinen osuus toki auttoi minua ymmärtämään ja sanallistamaan taiteellista prosessiani paremmin. Olisin kuitenkin toivonut, että opinnäytetyö olisi edennyt alusta asti taiteellinen prosessi edellä eikä toisinpäin. Lisäksi se selkeytti minulle, miten koen kantaottamisen ja taiteen tulkitsemisen. Koen, että ymmärrän nyt paremmin paikkani nykytaiteen kentässä, taitelijana, joka haluaa luoda monitulkintaista taidetta ja tällä tavalla tukea avointa ilmapiiriä sekä itsenäistä ajattelua.

Itse taiteellinen prosessi opetti minulle paljon erilaisista menetelmistä, työvälineistä ja materiaaleista. Koin myös tärkeäksi, että löysin tavan yhdistää aikaisempaa kokemustani sähköalalta taiteeseeni. Lisäksi opin, kuinka suuri vaikutus tilalla on taiteen esittämisessä. Tämä tuli esiin muun muassa siinä, millaisen tunnelman tila voi luoda riippuen sen koosta ja mittasuhteista. Myös valaistukseen tilalla oli merkittävä vaikutus. Olinkin hieman pettynyt huomattessani ahtaan tilan heijastavan valoa niin, että se valaisee teoksen tasaisemmin, häivyttäen näin pieniä mutta tärkeitä yksityiskohtia.

Lähteet

Artlyst. Viitattu 3.11.2020. Saatavissa <https://www.artlyst.com/features/anselm-kiefer-monumental-paintings-rising-industrial-moonscape-plant-paul-black/>

Checkpointhelsinki. Mitä nykyaide on? Viitattu 18.3.2021. Saatavissa <http://www.checkpointhelsinki.net/mita-nykyaide-on/>

Fondation Cartier. Viitattu 3.11.2020. Saatavissa <https://www.fondationcartier.com/en/collection/artworks/day-seascapes-series>

Gortais, B 2003. Abstraction and art. Viitattu 30.12.2020 Saatavissa <https://royalsocietypublishing.org/doi/pdf/10.1098/rstb.2003.1309>

Inkpin, A. 2012. The Complexities of “Abstracting” from Nature. Teoksessa: Crowther, P & Wünsche, I. (toim.) Meanings of Abstract Art: Between Nature and Theory. Lontoo: Taylor & Francis Group. 255.

Musée de l'Orangerie. Viitattu 2.11.2020. Saatavissa <https://www.musee-orangerie.fr/en/artwork/water-lilies-clouds>

National Gallery of Art. Viitattu 2.11.2020. Saatavissa <https://www.nga.gov/collection/art-object-page.1147.html>

Parkkinen, P. 2020a. Anna Tuori luki 14-vuotiaana eroottisen romaanin Lolitan, samastui keski-ikäiseen mieheen ja pitää sitä hyvänä asiana. Verkkouutinen 30.8.2020. YLE. Viitattu 30.12.2020.

Parkkinen, P. 2020b. Taiteilija Anna Tuori lyttäsi osan nykyaiteesta tekopyhäksi ja oikeamieliseksi, nyt kritiikin kohteet tykittävät takaisin: “Tuorin maalaukset vastuuttomia”. Verkkouutinen 3.9.2020. YLE. Viitattu 30.12.2020. <https://yle.fi/uutiset/3-11524940>

Susu Rytteri. Viitattu 30.12.2020. Teos taiteilijan omistuksessa.

Tampereen Saskiat. Viitattu 18.2.2021. Saatavissa <http://tampereensaskiat.com/tuomosaali-22-4-11-5-2016/>

The National Gallery. Viitattu 2.11.2020. Saatavissa <https://www.nationalgallery.org.uk/paintings/joseph-mallord-william-turner-rain-steam-and-speed-the-great-western-railway>

Timo Lieber. Viitattu 3.11.2020. Saatavissa <http://www.timolieber.com/thaw/view/thaw-9/>

Tuomo Saali. Kirjoituksia: Ajatuksia väristä. Viitattu 18.3.2021. Saatavissa <https://sites.google.com/site/tuomosaali/muuta>

Tuori, A & Salusjärvi, A. 2017. Aikamme estetiikka: kapitalistinen realismi. Verkkoessee 7.11.2017. Nuori voima. Viitattu 30.12.2020. <https://nuorivoima.fi/lue/essee/aikamme-estetiikka-kapitalistinen-realismi>

Wassily Kandinsky. Viitattu 2.11.2020. Saatavissa <https://www.wassilykandinsky.net/work-36.php>

Winled. Mikä on oikea valonväri? Viitattu 25.3.2021. Saatavissa <https://www.winled.fi/blogi/artikkeli/mika-on-oikea-valonvari>

Zimmer, R. 2003. Abstraction in art with implications for perception. Viitattu 30.12.2020. Saatavissa <https://royalsocietypublishing.org/doi/pdf/10.1098/rstb.2003.1307>